

STUDENTIS

IZNĀK 2 REIZES MĒNESĪ

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSA 20 SANT.

Redakcija un kantoris
Rīga, Meierovica b. № 11, dzīv. 15. (Ieeja no Valdemāra ielas). Tajr. 32636. Runas stundas:
svētdienās no 11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste № 70. Pasta tēk. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 3.—
Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
pētībrindību + 5% sludināj. nodokļš.

№ 162. Ceturtdien, 6. martā 1930. VIII. ak. g.

Demokratijas pamati.

Valsts ir viena no sabiedriskās kopdzīves formām. Priekš valsts nodibināšanās laudis pazina ģints kopdzīvi. Tad, atsevišķam cilvēkam nebija savu īpatnēju interešu, jo nebija vēl personīgās dzīves. Visiem ģints locekļiem bija kopīgas intereses un gandrīz vienādi iekšējie pārdzīvojumi.

Valstij nodibinoties, zīra ģints iekārta, un indivīds atsavinājās no tām saitēm, kas līdz šim noteica viņa dzīvi katru soli. Tad radās labvēlīgi apstākļi cilvēka personības un viņa interešu attīstībai.

Savas dzīves sākumā cilvēki iztika no dabas balvām. Sabiedrībai vairojoties viņi nespēja dabas balvām apmierināt savas fizioloģiskās vajadzības. Tad cilvēki sāka rūpēties par pārtikas vielu ražošanu. Līdz ar to viņi garīgi attīstījās. Tā viņiem radās jaunas intereses.

Cilvēka vajadzības arvienu vairāk pieauga. Vairojās arī pati sabiedrība. Cilvēks pārliecinājās, ka katru brīdi nav nemaz iespējams atrast līdzekļus pieaugošo vajadzību apmierināšanai. Lai nodrošinātu savu stāvokli, cilvēks sāka domāt par nākotni un krāt bagātības. Tās viņam nepieciešamas kā fizioloģisko, tā arī garīgo vajadzību apmierināšanai. Bez tam iekrātās bagātības ļauj cilvēkam samazināt darba stundu skaitu uztura iegūšanai. Tādā kārtā viņš atļūcina laiku sava prāta, jūtu un gribas attīstībai. Tā tad iekrātās materiālās bagātības ir garīgās attīstības pamats.

Lai ātrāk un lielākā vairumā piegādātu cilvēka vajadzību apmierināšanai nepieciešamās vērtības, sabiedrība atzina par lietderīgu darba dalīšanu. Tā bija pazīstama jau sirmā senatnē, piem., dzimta sadalīja darbus vīriešu un sieviešu starpā. Cilvēka vajadzību pieaugšana piespieda sabiedrību arvienu vairāk sadalīt darba procesus un uzticēt to izpildišanu vairākām personām. Tagad darba dalīšana novērojama netikai tehnikā, bet arī visās citās dzīves nozarēs, piem., augstskolas sadalās fakultātes un tants darbs savukārt tiek sadalīts starp speciālistiem. Mūsu dienās arvienu nepieciešamā kļūst arī starptautiskā darba dalīšana. Par to liecina ārējās tirdzniecības preču apgrozījums, kas ar katru gadu pieaug. Tas norāda, ka katra valsts sevišķu vērtību piegriež kādai atsevišķai rūpniecības nozarei un ražo preces ne savām vajadzībām, bet eksportam. XIX. g. s. beigās darba dalīšana bija sasniegusi jau kolosālus apmērus, piem., Vācijā 1882. g. rūpniecībā bija 6.000 atsevišķu profesiju, bet 1895. g. — pat 10.000 profesiju.

Sāds profesiju skaits norāda, cik atkarīgi mēs esam viens no otra savu vajadzību apmierināšanā un cik cieša kopdarbība nepieciešama kultūrālā valstī. Parastajos miera laika apstākļos mēs nemanām neskaitāmo saīsu, kas mūs savstarpīgi un ar citām tautām vieno. Bet par to kara laikā, kad tiek pārtraukti sakari ar citām tautām un sabiedrības vairākums ražo kara vajadzībām, mēs sajūtam lielu trūkumu savu vajadzību apmierināšanā un mācamies atzīt sabiedriskās kopdarbības nepieciešamību. Materiālā ziņā šī patiesība tad kļūst pati par sevi skaidra. Bet arī garīgā ziņā nevienam ne drīkst apšaubīt. Visā mūsu zinātne dibinās uz mantojumu un atsevišķu zinātnieku atzinumu sakrāšanu. Garīgā ziņā iespējama gan sacensība. Bet arī tā cilvēkus savstarpēji tuvina, jo sacensības var tikai tie, kas viens otru uzskatījis pazīst. Vispāri garīgā ziņā cilvēki ir savstarpēji cieši saīstīti nekā materiālās kultūras laukā, jo viens materiālais priekšmets nevar būt reizē

Rygiškiu Jonas — Jānis Jablonskis

(1861.—1930.)

23. februārī plkst. 17,30 visu Lietuvas tautu un valsti aplāja sēras par lielā un cēlā cilvēka, leīšu valodas tēva, prof. J. Jablonska nāvi. Šo triecienu izjuta arī citas valstis un radu tautas. Taisnība, reāli domājot, ne tik dziļu rētu dabūja filoloģija un tauta zaudējot 69 g. veco, ar ratījiem braucošo vecitti, kā pēc grūtiem zinātniskiem darbiem aizgājušo 45 g. veco prof. K. Būgu, tomēr arī prof. Jablonskis vēl daudz solīja. Tak arī viņa kolēģa prof. A. Dambauskas — Jaktas, vienu gadu vecāks, vēl šogad parādījās ar savu jauno darbu „Nodzīsusie spēdekļi“. Nu, pēc pāris nedēļām, tiem varētu pievienot vēl vienu, viņa paša kolēģu. Bet nelaikis arī bez tā būtu bijis vēl ļoti vajadzīgs, jo pietiktu, ja viņš arī tik valodas kopšanā, audzināšanā un sargāšanā būtu darbojies, ko viņš tik ļoti mīlēja darīt un apzinīgi centās visā savā mūžā.

Jānis Jablonskis dzimis 1861. g. 12. I. Lietuvā, Suvalku gub. Bubļu pag. Kubiju sādžā, kā brīvo zemnieku dēls. Mācījies vecākā izglītības centrā — Mariampoles vidusskolā, kas tagad nosaucas pēc viņa pseudonīma. Augstāko izglītību baudījis Maskavā, kur beidzis vēstures un filoloģijas fakultāti. Bet savas studijas viņš nekad nepārtrauca arī vēlāk dzīvē. Viņa darbība tik cieši saistījusies ar leīšu tautas dzīvi, ka, lai saprastu, ko panāca Rygiškiu Jonas, vajadzētu labi zināt, ko pārdzīvoja viņa laikā leīšu tautā. Sakarā ar to viņam bieži bija jāmaina darba vieta. Tikai Jelgavas ģimnāzija patverās ilgāk. Šeit viņa laikos leīšiem bija vieta, kur tie varēja brīvāk uzelpot, jo krievi te domājis leīšus izolējuši no savējo vidus. Tomēr arī šeit leīši atrada pietiekoši daudz savējo. Jablonskis savija šeit stipru ligzdu: pie viņu pulcējās rakstnieki, kurus viņš mācīja pareizā leīšu val., lai tā ātrāk tirtu un kuplinātu to, jo valodas vienībā — tautas vienība. Šis viņa ideāls šodien jau realizēts. 1895. g. viņš sasauca sabiedr. darbinieku un rakstnieku sapulci un no šī laika paliek par visu solidāko laikrāstu un žurnālu valodas korektoru. Jabl. bez tam 1896. g. rediģēja laikr. „Vārpas“. Tā viņš arī palika visu mūžu par valodas cenzoru, kā skolotāja, tā profesora laikā. Par profesoru viņš bija neveselības dēļ diezgan īsu laiku — no 16 janvāra 1922. g. līdz 1926. g. sept., pēc kam atgriezās pie savas iemīļotās misijas, kur viņš darbojās līdz

vairāku cilvēku lietošanā, bet garīgās vērtības var atrasties visas sabiedrības apziņā, un tāpēc viņu radītāji netikai nepaliek nabadzīgāki, bet pat bagātāki un populārāki.

Tā tad sabiedrības locekļus vieno ciešas saītes un reizē ar to norāda, ar kādu cīnību ikvienam cilvēkam jāizturas pret citiem, kāda iecietība nepieciešama pret citu cilvēku domām, jūtām un centieniem.

Cilvēku vajadzību apmierināšana prasa ciešu un pastāvīgu sabiedrības kopdarbību, bet sabiedrības locekļi viens no otra spilgti atšķījas: viņi ir ļoti dažādi kā pēc saviem uzskatiem, tā arī pēc sava rakstura; katram no viņiem ir arī savas spējas un tieksmes, kas ļauj zinātnei sazarat un atrast katru šaurai nozarei savu speciālistu, cilvēku ar piemērotām spējām. Viņš viegli piesavinās attiecīgās zināšanas un tad darbā uzrāda vislielāko veiklību. Lai apmierinātu arvienu pieaugošās cilvēku vajadzības, ikvienam pilsonim jāizvēlas nodarbošanās pēc viņa spējām un zinātniski jāgatavojas darbam. Tagadējās zinātnes diferenciacija un bezgalīgā dažādība cilvēku garīgā dzīvē padara šo prasību par pilnīgi dabisku.

pat nāvei. Lietuvas universitātē 1922. g. ievēlēja nelaiki par goda profesoru, un 1929. g. Latvijas Universitātē savu 10. g. svētku gadījumā to pagodināja piešķirdama Dr. hon. c.

Prof. Jablonska darbi filoloģijā — A. Barauska un K. Jauka ideju realizēšana. Pirmais bija darbojies leīšu dialektu pētīšanā, otrs strādājis saltdzin. valodniecības laukā. Bet nelaikis bija realists valodnieks. Viņa sauciens — valoda ar tautas dzīvi un viņas dzīvei, bet ne tautas dzīvei valodai. Viņš ne meklēja istās leīšu val. ne vēsturē ne citās valodās, bet dzīvē, tautas mutē, un neklūdījis. Šeit pats liktns viņam nāca palīgā: Kubiji, kur Jablonskis ir dzimis un Rigiški, ko vēlāk viņa tēvs nopircis, ir vietas, kur leīšu val. ir samērā vispilnīgākā un pareizākā. Tāpēc Rigiškiu Jonas arī Rigiškiu valodu jēma visai Lietuvai. Atlika viņu tikai izkopt, tirt no barbarismiem, paplašināt. To viņš arī veica apzinīgi; — nesūrojās ne tālais žemaitis, ne tuvais dzūks, jo nelaikā metode bija visģeniālākā.

Stāvēdams visu mūžu savas valodas sargvietā, Rigiškiu Jonas nevarēja dot daudz un plašu zinātnisku darbu, bet deva nepieciešamo, visvajadzīgāko. 1901. g. parādās „Lietuvišķos kalbos gramatika“ Tilzīte, jo krievu valdības spaidu dēļ tas pašu zemē nebij iespējams. Šī grāmata bija avots, pie kurā gāja visi, kas gribēja runāt pareizo leīšu valodu. 1911. g. Seiņos iznāk „Lietuviu kalbos sintakse“, 1922. g. iznāk Viļņā plaša „Lietuviu kalbos gramatika (etimoloģija)“ un 1925. g. — „Lietuviu kalbos vadovēlis“ vidusskolas vajadzībām. 1928. gadā J. vēl skaisti pamāca locījumu un satiksmes vārdu lietošanu savā darbā „Linksmāi ir priclinksmāi“. Parasti savus darbus viņš parakstīja ar simbolisko „Rygiškiu Jonas“.

Prof. Jablonska lielais mūža darbs dzimtas zemes valodai ietverts visā viņa dzīvē: viņa runās, notācijās, pamācībās jaunajai paaudzei, dažādos laikrakstos un žurnālos, iesākot ar Juškeviča vārdnīcu, „Vārpas“ laikrakstu un beidzot ar pēdējiem dienas rakstiem, dažādiem piezīmju izdevumiem — un viņa klasiskiem aperējumiem. Tas savā košumā parādīsies tikai tad, kad visi viņa raksti būs sakopoti. Jo ne velti viņš bija leīšu valodas tēvs!

A. D. Raulinaitis.
Leīšu val. lektors L. O.

Tā tad cilvēku vajadzību pieaugšana, darba dalīšana, zinātnes diferenciacija un bezgalīgā dažādība garīgā dzīvē ir tie faktori, kas pilsoņus cieši saīta kopdarbībā un prasa no viņiem vislielāko iecietību. Bez tam šie faktori veicina interešu attīstību, zem kuru iespaida izveidojas aktivitāte-vēlēšanās darboties. No interešu vairuma un rakstura atkarīgas sabiedrības aktivitāte. Tāpēc pagātnē ir bijušas dažādas valsts formas. Bet arvienu sabiedrība ir prasījusi, lai valsts iekārta nodrošina viņas vajadzību apmierināšanu. Ja tas nenotika, ja pilsoņu interese nevarēja brīvi izveidoties un valsts vara nerādīja labvēlīgus apstākļus viņu vajadzību apmierināšanai, tad attiecīgās sabiedrības aprindās centās pārveidot valsts iekārta viņām labvēlīgā virzienā. Vēsturiskie notikumi liecina, ka pilsoņi aizstāv zināmu valsts iekārta, kamēr tā sekmē viņu vajadzību apmierināšanu. Pretējā gadījumā tie ir pilsoņi, kurus interese valstī netiek ievērotas, nostājas opozīcijā pret attiecīgo valsts iekārta un cenšas to izveidot sev labvēlīgā virzienā. Kur tauta sasniegusi augstu kultūrlālo attīstību — kur pilsoņiem ir liels interešu skaits un tāpēc

nepieciešama sevišķa aktivitāte šo interešu aizstāvēšanā un visu vajadzību apmierināšanā, — tur viņa saīem valsts varu savās rokās, noteic pilsoņu darbības robežas un vispāri regulē sabiedrisko kopdarbību un pašdarbību. Tā nodibinās demokrācija. Tās uzdevums sekmēt interešu attīstību un radīt labvēlīgus apstākļus kultūrlālo vajadzību apmierināšanai. Tāpēc viņa ir spiesta piegriezt sevišķu vērtību pilsoņu drošībai un brīvībai.

Kultūrālā attīstība neiespējama bez materiālām bagātībām. Vajadzības atsevišķiem cilvēkiem ir dažādas. Tāpēc materiālās vērtības ikvienam cilvēkam jāiegādājas savas. Taisnība prasa, lai ikviens cilvēks dzīvo pēc savām spējām. To izveidošanā gan visi pilsoņi nostādāmi vienādā stāvoklī, viņiem jābūt vienlīdzīgiem tiesību ziņā. Lai attīstītos pilsoņu materiālā labklājība, demokrācijai jāgādā par to, ka ikviena pilsoņa darba augļi ir droši no ārējām briesmām un citu pilsoņu netaisniem soļiem. Ja viņa to nedara, tad tiek sagūti tautas aktivitātes un reizē ar to arī kultūrālās attīstības pamati.

Tikpat liela nozīme ir pilsoņu brīvībai. Ja mūsu dienās ir bezgalīga dažādība pilsoņu uzskatos un ja ikviens cilvēks atšķījas no citiem ar savām vajadzībām, īpatnībām un interesēm, tad demokrātiskai valsts varai jā rūpējas par to, ka atsevišķu pilsoņu gādība par savu dabisko un kultūrlālo vajadzību apmierināšanu netiek traucēta, ka viņi savas spējas var attīstīt līdz visaugstākajai pakāpei un dot sabiedrībai maksimumu vērtību. Brīvība visvairāk nepieciešama vairāk izglītotiem pilsoņiem, jo viņiem ir dažādākas intereses un daudz lielākas vajadzību skaits nekā mazāk izglītotiem ļaudīm. Tie ļoti bieži pat nespēj pilsonisko brīvību izmantot un tāpēc nespēj novērtēt viņas kultūrlālo nozīmi. Tā ir ļoti dažāda. Pirmkārt, pilsoniskā brīvība ļauj brīvi izveidoties ikviena cilvēka īpatnībām un ar to kuplināt visas tautas garīgo seju un veicināt viņas kultūrlālo attīstību; otrkārt, pilsoņu brīvība veicina interešu attīstību un ar to padara aktivitātes, rosīgākus un centīgākus kā atsevišķus pilsoņus, tā arī visu tautu, un treškārt, brīvie pilsoņi labprātīgi apvienojas, lai veicinātu kopīgo mērķu sasniegšanu. Šāda pilsoņu biedrošanās viņus savstarpīgi saīta un reizē ar to liek neiznīcināmus pamatus valstiskai kopdzīvei un kopdarbībai. Šī parādība iespējama tikai kultūrlāli attīstītā sabiedrībā, kur ļoti dažādas intereses. Jo dažādākas un dziļākas intereses, jo intensīvāka un komplicētāka kopdarbība un atkarīgi no tās stiprāka valstiskā apziņa un akurātāka valstisko pienākumu izpildišana. Dažādās un dziļās intereses saīta pilsoņus tādā vienībā, kas atgādina dzīvo organismu.

Minētās pilsoņu materiālās un vispāri kultūrālās saītes un savstarpīgā pazīšanās attīsta arī altruismu un solidaritāti, pārveidojot cilvēku-egoistu par morālisku būtni.

Egoistam jā rēķinās ar citu pilsoņu interesēm, jo mūsu dienās viens pats cilvēks nevar sasniegt nevienu mērķi. Citi pilsoņi var vai nu traucēt viņa rīcību, vai aizkavēt viņu mērķa sasniegšanu. Lai tas nenotiktu, egoistam jā rēķinās ar pārējiem pilsoņiem — jāpalīdz tiem un jākalpo viņu interesēm. Tas sevišķi nepieciešams egoistam, kad viņš pārējos pilsoņus grib izmantot kā līdzekli savu mērķu sasniegšanai. Tad viņš ir spiests palīdzēt citiem cilvēkiem. Un jo biežāk viņš to dara, jo vairāk pierod kalpot pārējiem pilsoņiem kā līdzekliem savu mērķu sasniegšanā. Pēc vairākārējiem pakalpojumu atkarotajumiem egoists tik tālu pierod palīdzēt citiem pilsoņiem, ka viņš to jau dara bez savtiem

mērķiem. Tad līdzpilsonis-līdzeklis ir pārvērties par mērķi. Šādu līdzekļa pārvēršanu par mērķi psiholoģija sauc par motiva pārvietošanu. Šī motiva pārvietošanās ir tilpiņš, ko mēs pārmetam no egoistiskiem centieniem uz līdzjutību un līdzietību.

Darot otram cilvēkam labu, mēs sevi sajūtam sevišķu spēku un nevaram neinteresēties par tiem cilvēkiem, kam mēs palīdzam, jo viņos ir daļa no mūsu „es”, mūsu labais darbs. Šo darbu mēs arī mīlam. Pēc vairākiem atkārtojumiem mūsu simpatijas no darba noslīd uz attiecīgo personu, cilvēku, kam mēs palīdzam. Šos gadījumus mēs rīkojamies pēc asociāciju pieskares likuma. Motiva pārvietošana vēl lielāku lomu spēlē līdzības asociācija. Cilvēku sadzīves apstākļos un interesēs ļoti bieži ir liela līdzība; piem. viena Latgales ciema zemniekiem bija gandrīz vienādas intereses un vienāds sadzīves veids; arī vienas fabrikas strādniekiem ir kopīgas intereses un vienādi darba apstākļi. Šādos apstākļos cilvēki pierod savu „es” neatdalīt no citiem, un viena cilvēka intereses parasti ir ļoti tuvas visiem pārējiem ciema vai fabrikas darbiniekiem. Tāpēc viena pilsona nelaime ir visu ciema vai fabrikas darbinieku nelaime u. t. t. Vienāds likums arī savstarpīgi tuvina cilvēkus un attīsta viņu apziņu vienādas jūtas; piem. divi skolēni, kas agrāk bijuši maz pazīstami, bieži sadraudzējas, ja viņiem abiem jāsēd kādā klasē otru gadu.

Tā tad cilvēkam dažādos apstākļos un vairāku iemeslu dēļ var attīstīties līdzjutība un vispāri tādas jūtas, kas viņu cieši saista ar citu individu pārdzīvojamiem un interesēm. No šiem pārdzīvojamiem interese noslīd uz pašiem pārdzīvojamiem. Tad viņi personīgi ir cieši saistīti un parasti uzstājas solidāri. Pilsōņu solidaritāte ir lielāka, kad lielāka ir drošība un brīvība, jo tikai tad var attīstīties lielāka dažādība un no tās atkarīgās intereses, kas cilvēkus savstarpīgi cieši saista. Demokrātija ar to atšķiras no citām valsts iekārtām, ka viņā nodrošināta personas brīvība un katram cilvēkam dota iespējama attīstīt savas spējas līdz vislielākai pilnībai un saņemt sava darba augļus.

Cand. hist. P. Dreimānis.

Vai tautvaldības veidu krustceļi?

1860. g. Allanāns želoja, ka „Mājas Viests” gan apņēmies dot barību prātam, bet savu solījumu maz pildot un arvienu turoties pie misionērijām, kas piekritot Jēlgavas baznīcas avīzei. Drusku vēlāk viņš raksta, ka „M. V.” pēdējā laikā esot noklidis no sava ceļa un uzjēmis ar „Latviešu Avīzēm” vienā taurē pūst.

Tā jau parasti. Apjemas, apsolās un tad sāk kādā taurē pūst. Līdzīgi E. Rempem, kādā sapulcē, kas ar vienu

Milda Ziedīņa.

Tavs vakars.

Tumšs vakars ja tev uznāks ceļā vienam un šaubas tavu sirdi bailēs māks, kad juties tu nedertīgs neviename, tad dvēsele ar Dievu runāt sāks.

Un viens tu nebūsi vairs vientuļība, tev drausmīgs nebūs mūža tuvais gals, jo pirmo reizi tādā mīlestībā ar tevi runās Viņa laipnā bals.

Gan varbūt zēl tev būs tās tavas dienas, ko dzīvē tu bez mīlas sirdi gāji, ka atteikšanās asaras nevienas vēl sāpju traukā nebūsi tu krājis.

Par presi.

„Stop un pietur pie drauga,” mani aiz pelēko svārkā apakšējā kreisā stūra dzīvā koridora otrā likumā noķēra izbījis draugs no skolas sola un atstūvējis pret loga palodi kā pie bikts ar jautājumiem izkratīja.

— „Nu, ko tu teiksi par jaunāko preses bērnu Augstskolas šūpult?”

— „Nekas, liekas puisietis, populāru vecāku pirmdzimtais, nebērē, nespārdās, bet ko tur vēl var sacīt. Kas zin, paugsiēs, tēvam un mātei varbūt acis nelēks, bet ja nu man, ja nu kādam citam? Pagaidi, virsraksts vēl nav stāsts, „ciferblate” nav pulkstenis.”

roku draud un žestikulē demokrātijai, bet ar otru māji, lai nepārprotot. Apvērsums neesot domāts! Cilvēki bez ideoloģiskas pārliecības nekad nespēj nostāties atklāti. Viņam jāpūš kādā taurē, jeb sliktākā gadījumā jāpaliek par vispārējās lietas nodevēju.

Demokrātija neejot! Pirms demokrātijas nederīguma konstatēšanas, politiskais salons Merķeļa ielā, kādā no vasaras zinību komisijas sēdēm, atzina, ka visi dzejnieki esot izvācami no dzimtās zemes, pēc Platona valstības parauga. Jo viņi — samaitājot tautu! Vai šī projekta autors zina, ka Platona idealizētā valsts iekārta ne ar ko neatšķiras no komūnisma? Nē! — to viņš nezina. Viņam neatliek laika iedzīlīnāties kādā jautājumā. Viņa gurdā iedomība cinās ar visiem ārējiem iespajdiem, kas atrodas ārpus šaurā interešu loka. Demokrātija neejot!

Skaidrs, — aiz šīs frāzes ir kaut kas slēpts un neizrunāts līdz galam. Lielā politika šīs frāzes novērtējumam neder. Tur ir demagoģija, kas spēkulē uz masām. Un spekulācijas nolūka daudz ko pārspile.

Bet pavisam citu nokrāsu pieņem neizrunātais un slēptais, kad politiskie nogrupējumi sāk meklēt reālu bāzi sabiedrībā, sevišķi — jaunatnē. Panāk parasti to ar politiskās ortodoksalitātes akcentēšanu. Jo jaunatnes pieķeršanās politiskiem ideāliem, pēc būtības, ir ortodoks. Tādēļ jācensās pierādīt, ka demokrātija „neiet”, šo lomu, kā redzam no A. Pleisnera raksta, uzjēmis jaunais akadēmiskais laikraksts „Universitas”.

Ne pret vienu lomu dzīvē nevar celt iebildumus, ja viņa patiesi un nemāksloti spēlēta. Ja pateikts — ko cilvēks grib un atzīst. Bet ja vienā vārdā demokrātijai cildina, otrā — nosauc par nesaturīgu konstrukciju, tā tad ir tā pati jezuitiskā žestikulācija, ar abām rokām, pēc E. Rempes parauga.

Demokrātija resp. viņas līdzšinējo varas organu sistēma stāvēt krustceļos. Viņai jāatrodot sava dabiskā izveidošanās taka, vai jāatzīst savs nespēks un verdzība. Trūkumu cēlonis pamatojoties pašā sistēmā. Tā tad runa iet par ārējo formu, ārēju likumību. Grūti saprast šeit A. Pleisnera labos nodomus, ja viņš ārējā formā meklē vēsturisku likumību. Pazīstamais vēsturiskais Ed. Meiers izsakās, ka savā ilggadējā vēstures pētīšanas darbā nav ne pats uzgājis kādu vēstures likumu, nedz kādu citu redzējis tādū likumu uzejam. Tādēļ varētu gan pieņemt, ka tādi līdz šim pastāvējuši tikai kā prastījumi. Arī masu parādības, piem., saimniecības vēsturē, nav nekādu likumu, bet tikai regulas, kas atveidnātas no parallelēm un analogijām. Tādi ir, piemēram, teikumi, ka zināmassaimnieciskās attīstības pakāpes sakrīt kopā ar zināmiem politiskiem izveidiem, ka tauta, kas neražo tik daudz pārtikas līdzekļu, cik tai vajadzīgs,

— „Kas un no kurienes tad šam ir tie vecāki?”

— „Un to tu vēl nezini? Vai tad tu pēc asinim neproti tēvu un māti meklēt? Vai tad tu neredzi kam viņš smaids un ko no kā gaida? Vai tad tu nezini, kuļus viņš apciemo un kas tam piespiesti mēnesī 40 santīmus alimantu maksā? Tu taču būsi dzirdējis par neoficiālo laulību pusoficiālā veidā?”

— „Nu ja, bet...?”

— „Vārds, tu grībi sacīt, kāpēc gan bērns kaunas vecāku vārdu, tu prasīsi. Veikals, draudziņ, laba izkārtne; ne jau tu, vien viens esi maldijies. Drošība ar laba lieta. Ja būsi rātnis, būsi luteklis, ja nē, vecāki novērsīsies un bez sirdsēstiem, bez nepatīkšanām pametīs savu miesu un asinis. Neba tā laulība tūri legāla.”

— „Nu, un kādu tu iejemi stāvokli?”

— „Ne jau nu uz ceļiem viņa priekšā kritīšu, ne arī tam uz galvas kāpšu, ne šūpuli šūpošu, ne ērkšķi starp diviem pirkstiem rādišu. Dzīvosim, redzēsīm.”

— „Kas tad ar tiem citiem? Ne bijuši, ne izbijuši, zuduši un pazuduši. Citi pēc-3., citi pat pēc pirmā numura.”

— „Tup un perē, guļ un gudro, pulveri krāj, kad pielādēs izšaus. Trāpīs, vai netrāpīs, vismaz savu gaisu izvēdinās. Ja nu tas pulveris būs samircis, ja nu tie šāvēji noguruši varbūt

vai nu saēdas iekšējos kaļos, jeb tai jā-mēģina tie iegūt kaut kā no citurienes, vai nu uzvaras gaitā, vai tirdzniecības un rūpniecības attīstības ceļā, tālāk — ka, ja viņai tad pievedu ceļi noslēdzas, iedzīvotāju skaitam stipri jānokrītas, jeb ka turības un kultūras progresa pieaugšanai jāgroza dzīves apstākļi un jāpavairo dzīves vajadzības, kā arī, ka ar šādu pārvērtību var pienākt valsts un par visām lietām iedzīvotāju fizisko spēku izvīrtība, — bet nepieciešami tam tā nebūt nav jābūt, kā to rāda starp citu Anglijas vēsture, vēsturiskās atzīņas nav nevienai šai teikumā; vēsturiski jēmot tie nav nekas cits, kā tukši jēgumi; ar saturu viņi pildās tikai caur bezgalīgo dažādību daudzumu, kas atrodas atsevišķā vēstures notikumā.

Tā tad viss cēlonīgi dibinātais un notiekošā vajadzība meklējama saturā. Saturs dos demokrātijas sentenci, kas atkal nebūs nekāda likumbā, bet sabiedrības morālisko un oikomisko spēku laikmetīgais izpaudums. Bet tā nav vairs ārēja likumbā, kuļu politiski var pēc patikas iegroziēt. Ja demokrātija dažām apriņdām neiet, tad ļoti piemēroti šeit Lichtenberga vārdi: „Ja galvai sasitoties ar kādu priekšmetu atskan doņa skaņa, tad katreiz būs vainīgs priekšmets”. Strīdēšanās par formu, ārēju likumbū būs vienmēr taurē pūšana, no kā daļa mūsu pilsonības nekad neatsvabināsies. Saturs viņai vienmēr paies secen. Jo, — coelum, non animum mutant, qui trans mare currunt.”

Rob. sp.

Sakarā ar Čehoslovākijas valsts prezidenta T. G. Masarika 80-gadu dzimšanas dienu 7. martā š. g.

Tomass G. Masariks dzimis 7. martā 1850. g. Morāvijas robežpilsētā Hodoninā, kā vienkārša kunga kuciera dēls. Viņa tēvs pēc tautības bija slovāks, bet māte čehiete. Jau savā agrā bērnībā mazais Tomass centies pēc zināšanām. Līdzekļu trūkuma dēļ Masariks bija spiests kādu laiku mācīties pie kalējmeistara vienkāršam kalēja darbam. Vispār grūtie dzīves apstākļi sagādāja viņam daudz smagus pārbaudījuma brīžus, kas tomēr nostiprināja un norūdīja jaunā Masarika raksturu. Pateicoties viņa bijušā skolotāja gādībai, Masarikam izdevās pabeigt laimīgi pamatskolu. Pēc tam viņš iestājās vācu ģimnazijā otrā klasē Brno pilsētā, kurā palika tikai līdz 6. klasei. Nesaskaņu dēļ ar ģimnazijas mācības spēkiem, sevišķi reliģijas jautājumos, Masarikam dabūja no profesoru kolleģijas mājienu iet projām. Austrijas galvas pilsētā Vīnē viņš beidz vidusskolu un tūdaļ iestājās universitatē studēt filozofiju, kur vēlāk ieguva filozofijas doktora grādu. 1878. gadā

*) Pārceļojošie jūras maina klimatu, bet ne savas dvēseles.

pat nesprāgs. Ja tik tas pulveris nezīriet pašiem.”

— „Ko saka „Galma kulises”?”

— „Viņas saka, ka populāra kafējntca laistījusies dzeltenī-zil-sudraba gai-smā un visu uzmanību saistījušas omulīgās un jautrās krāsēs.

Tā ir kritika par teātri brīvā dabā. Paldievs aktieriem. Spuldzes arī drīz nebūs vajadzīgas.

Lauru kokiem greznotās konventa telpās svinējušas gada svētkus, leradušās tautietes un jauntautietes, filistres-ri.

Tā ir kronika un jaunu vārdu radīšana SPK! terminoloģijā.

Viena precoties, bet otra esot labās certības palīkdama uzticīga triskrāsu principam. Veltī rustikāni klāt slēpjoties.

Tas ir „izcītēts”, tas ir izsludināts un tas ir arī ticības apliecinājums.”

— „Ko tu saki uz visām šīm lietām?”

— „Neatziņa, bet klusībā patikama ievērtība un kas gan sunim asti ceļis, ja viņš patstovecels.

— „Tas laikam bij viss par presi?”

— „Jā, un vai par to nav vērts lai preses ballē ierastos ar sevišķiem no-teikumiem viņas kuplināšanai.”

Man draugs bij jau gabalā.

Klibjānis.

viņš nodeva habilitāciju universitātei un pēc viņas ļoti sēkmīgas aizstāvēšanas iesāka lasīt filozofiju, kā privātdocents. Kad 1882. gadā Pragas universitāte bija sadalīta čehu un vācu universitātē, tad Masariku tūlīn uzaicināja čehu universitātē par arkārējo profesoru. Tad arī Masariks sāka plašāki darboties zinātniskā laukā. Viņa disertācijas darbs „Selbstmord als Massenerscheinung der modernen Zivilisation” (Pašslepkavība kā modernās civilizācijas masu parādība) nodibināja viņam lielā zinātnieka slavu. Tajā pašā laikā viņš sāka arī piegriezties vēstures un literatūras studijām. Tā rodas viņa ievērojamie darbi, kā piem. „Čehu jautājums”, „Mūsu tagadējā krīze”, „Sociālais jautājums”, Kārlis Havlicēks” (1876. g.) un „Jānis Huss” (1899.) Reizē ar to Masariks jēmo jo dzīvu dalību politiskā dzīvē. 1907. un 1911. gadā Masariku ievēlēja Austrijas parlamentā par deputātu. Šini laikā viņš griež uz sevi ārzemju vērtību trijos dienvidslāvu procesos, atklādams lielās politiskās intrigas pret slāviem, sevišķi pret serbiem. Masariks ieguva austriešu falsifikātas savās rokās un pierādīja, ka Austrijas diplomati vilto dokumentus, ar ko apģaismoja visai Vakareiropai Austro-Jugārijas valdības divkosīgo politiku pret slāvu tautām. No šī laikmeta Masarika darbiem vislielākais ir „Krievija un Eiropa,” kuļu var uzskatīt it kā par Krievijas revolūcijas atslēgu.

1914. gada rudenī Masariks emigrē uz ārzemēm un 1915. g. tika uzaicināts par profesoru Londonā. Tad viņš sajūta, ka čehu tautai pienācis vēsturiskais brīdis un ka čehu tauta nevar turēt rokas klēpi, kamdēļ viņš nolēma tam momentam nopietni gatavoties. Ar pasaules kara sākumu Masariks noteikti nostājās sabiedroto pusē, viņš spilgti redzēja, ka nu tagad reiz bija radusies viņa tautai izdevība nokratīt Habsburgu varu, zem kuras tā bija kritusi kopš nelaimīgās kaujas pie Baltā kalna (1620. g.). Visu savu mūžu Masariks ir ziedojis čehu nacionālajai idejai. Būdam 1917. gadā revolūcijas Krievijā, viņš sāk organizēt reālus spēkus — čehoslovāku leģionus no čehu un slovāku kara gūstekņiem un tādus pašus ar saviem līdzdarbiniekiem Dr. Ed. Benešu un ģen. Štefaniku arī Itālijā an Francijā. Čehoslovāku leģionāri vērs uz sevi visas pasaules uzmanību. Lielu izbrīnu un pārsteigumu izsauca gandrīz leģendārais čehoslovāku kara gājiens no Eiropas Krievijas caur Sibīriju uz Tāļiem Austrumiem. Pilnīgi svešā zemē, ielenkti ne vienreiz no lielnieku un partizānu pulkiem, leģionāri, apģaroti ar Masarika ideju, izturēja grūtas cīņas līdz galam. Ar slaveniem čehoslov. leģionāriem, kā zināms, kopā cīnījās arī Latvijas atbrīvošanas Troickas un Imantas pulki, lauzdami sev vienīgo ceļu caur Sibīriju uz Klusā okeāna piekrasti, no kurienes tie varēja nokļūt dzimtenē.

Lielais atsavinātājs, pēc 4-gadu emigrēšanas un neatlaidīga darba, nostājās uz savas dzimtenes zemes, kā Čehoslovākijas republikas pirmais prezidents.

7. martā š. g. visa čehoslovāku tauta svin savas brīvības tēvu, lielā tautu audzinātāja Tomasa Masarika 80-gadu šūpa svētkus. Masariks ir viens no lielajiem čehiem, viņš ar spīdošu uzvaru pabeidza to darbu, ko sen jau iesāka čehu tautas ģeniji: Huss, Žizka, Blagošs, Komenius un citi. 15 miljonu lielā čehoslovāku tauta nolīec galvas Masarika un viņa veikto darbu priekšā, visa Eiropa sveicina sirmo prezidentu viņa dzimšanas dienā.

Vārds intelligenci!

(Izvilks no Masarika runas čehu studentiem.)

„Intelligence ir mūsu tautai arī politiski ļoti svarīga, kā mēs to redzam no apģaismības evolūcijas. Un intelligence varētu arī attīstīt ļoti auglīgu darbību, netikai tieši politisko darbību. Ar vārdu intelligence es nedomāju tieši tos, kam ir akadēmiskais tituls, bet domāju skolotājus, dažādas ierēdu kategorijas un tam līdzīgas kārtas ļaudis. Pie intelligence pieder jau šodien daudz cilvēku. Ir taču daudz ļaudis, kas pašizglītības ceļā kļuvoši pie intel-

līgences. Es atzistos, ka es nemēģinātu strādāt politikā, ja es negribētu protestēt pret to intelligences daļu, kas izvirās no politiska darba. Mēs bijam par brīvu vēlēšanu demokrāzāciju un ja jau demokrāzija, tad lai ir patiesi demokrāzija.

Saka: aiz jums nestāv masas. Masu, kā to vārdu agrāk lietoja, nav. Tās masas ir arī tapušas inteligēntas, un tādēļ nerūpējaties par masām. Ja kāds masu priekšā aizstāv savu pārliecību, tad ir jāautājums, kādi ir pamati viņa pārliecībai. Katram no jums ir pienākums aizstāvēt brīvību, progresu un demokrāziju! Ar godīgu politisko darbu masas tiks meklētas ne mazāk, kā viņas tiks meklētas ar dēmagōģiju.

Nespēlēt iedzīmā masu vadoņa lomu, bet arī nebaidīties no masām, un ne no kā, bet izturēties pret masām godīgi, neglaimot viņām, — demokrāziju, bet ne dēmagōģiju! Bet ja mēs gribam iedziļināties, tad mums vajaga būt stingrai pārliecībai, ticēt savam darbam, ticēt sev. Nost ar skepticismu un indiferentismu! Uzstājaties par savu pārliecību un to aizstāviet. Mums jābūt programmai. A pzināta programma ir partijai tas pats, kas valstij likums, sevišķi satversmes likums. Bet tā kā valstī likumu izved administrāzija, un tā kā administrāzijai ir liela nozīme, tā arī par partiju un par viņas evolūziju nolēmjam tikai programma, bet arī administrāzija, viņas rīcība, viņas darbs. Aktīvai programmai vajaga izsekot, kur tiecas mūsu tauta dotā pasaules situācijā. Bet atkārtoti: programma un administrāzija, programmas izvešana, virziens un novirzīšanās. Mums vajaga novirzīties uz noteikto mērķi. Mēs redzam, ka mūsu principi izplešas visās partijās un es esmu pārliecināts ka demokrāzijas principus uzņems tautas vairākums, tāpat kā viņš sniedz līdz dziļākai politiskai izglītībai un pašapziņai. Tā nav nekāda uzpūtība, ne lepnums, tā ir viriškīga goda darba pašapziņa, kas cenšas uz gaišu čehu nākotni".

Kas notieci tautas suverēnītātī?

Ievietojam sakarā ar jaunās demokrāziskās Eiropas ideoloģa T. G. Masarika 80. dzimšanas dienu. Red.

Vēsturiski piedzīvojumi rāda, ka tie laikmeti bijuši visraženāki, kušos darbojusies plaša vidus šķira. Tie ir tā sauktie orgāniskie, pozitīvie, ražīgi laikmeti cilvēces vēsturē. Tur redzama laimīga apvienība darbā un baudā, tiesībās un pānākumos, raugās saprātīgs skats uz veselīgu progresu; tur atrodam dzīvu un vispārēju dalības jēšanu pie atklātības lietām, tur maz tik nabaga, lai caur sagraušanu ko iegūtu, maz tik bagātu, lai kā sabiedriskā vara varētu spītēt valsts autoritātei, neviens pilsonis nav tik bagāts, lai, lietojot Russo vārdus, varētu citus nopirkt, un neviens tik nabags, lai viņam būtu jāpārdodas. Šādā zemē var uzplaukt vispārēja politiska brīvība un enerģiska pašvaldība. Tā tas bija Atēnu un Romas labajās dienās, tā Italijas, Vācijas un Holandes pilsētu brīvības slavas laikos. Uz plašas vidus šķiras dibinās Francijas varas stāvoklis, plaša vidus šķira piešķir lielākās daļas Šveices kantoniem, kā arī Vācijas dienvidiem un rietumiem veselīgo sabiedrisku un politisku seju. Tādēļ visu laiku un tautu priesteri, dzejnieki un domātāji, valsts vīri, vēsturnieki un tautsaimnieki vienprātīgi slavē pīašo, mērenā turībā dzīvojošo vidus šķiru, viņi cildina to kā veselīgu valsts orgānisma svarīgāko pamatu un nenoguruši bridina no straujas turības nevienlīdzības. H. Herkners.

Studentu padome.

Budžeta plenārsēde 28. II. 30.

Sēdi atklāj prājs Raiska (korp.), pl. 17.30. Ziņo pārmaiņas st. pad. sastāvā — Dikmāņa vietā nāk Kalniņš (nac. stud. b-bas) — Antipovs (krievu korp.) izstājies no prezidija. — Pie dienas kārtības vārdu jēm Briksšķis (soc.) un protestē par viņa iesnieguma attiec. uz lekciju naudām un lekciju laiku neuzņemšanu dienas-

kārtībā. — Raiska (korp.) paskaidro, ka iesniegums pag. plenārsēdē nācis pēc sēdes slēgšanas. Vienoņas iesniegumu uzņem dienas kārtībā. — Tālāk sekretārs nolasa pagājušās plenārsēdes protokolu. To pieņem bez pārgrozījumiem. — Prezidijs ziņo personālo sastāvu tām komisijām, kur tas vēl nebija zināms, bet kušās frakcijām bij rezervētas vietas. Sporta komisija lūdz atļauju saukties Universitātes Sports — Starpfrakc. birojs vienoņas kārtējās plenārsēdes noturēt katru mēn. pēd. ceturtdienā. Prezidija sēdes būs darbdienās pēc 16. izjēmuma gad. arī piektdienās, tad pat. — Ziņo par atlikumu no 1. feb. karnevala, tas ir Ls 4260. — liels. — Prezidijs iegādājies Brīvības pieminekļa zīmes par Ls 100. — Pieminekļa komitejā pie L. Ū. no prezidija sūta Kiploku. — 7 Dziesmu svētku komitejā sūta Austriņu. No Kult. fonda lūgts Ls 1000. — pabalsts lasītavai.

Pie ziņojuma vārdu jēm Robežnieks (soc.). pašvitro, ka jebkuša sadarbība starp universitātes pilsoniskiem un strādnieku sporta novirzieniem, ir izslēgta. Protestē pret nosaukumu: „Universitātes Sports“. Tad varēšot domāt, ka arī sociālisti viņā piedalās. — Prezidijs jautājumu liek uz balsošanu un to pieņem ar balsu absolūtu vairākumu.

Briksšķis (soc.). Neapmierināts, ka atkal velti ir aprūtināts Kult. fonds pēc pabalsta lasītavai. — Soc. frakc. iesniedz priekšl. dibināt pie L. Ū. vecās un jaunās krievu literāzūras katedri. Motīvē Rapoports (soc.). Pastāv vācu literāzūras katedris un tikpat nepieciešams arī krievu literāzūras katedris, ar to atklātos plašie krievu mākslas apcirkņi. Mums ir ļoti daudz krievu vidusskolas absolventu, kas nevar vairs savas literāzūras zināšanas paplašināt. Prezidijs jautājumu atliek uz nākošo plenārsēdi.

Krievu frakc. ziņo, kā Antipova vietā prezidijā ieies Blūms. Frakcija arī turpmāk aizstāvēs poļu tautības studentu intereses.

Tālāk prezidijs nolasa soc. frakc. iesniegumu, lekciju naudas lietā. Motīvē Briksšķis (soc.) Agrāk lekcijas bija iekārtotas visiem stud. pieejamā laikā, arī tam milzīgam vairākumam mūsu studentu, kas strādā algotā darbā. Bet tagad arvien vairāk „pateicoties“ universitātes vadības „jaunai“ izglītības politikai, lekcijas nokārto pretēji lielā stud. vairuma laika iespējai. Ir vērojams, ka tāda rīcība smagi atsaucas uz studentiem un viņu nolikto eksamenu skaitu. Tas stipri samazinās. Bet tāpēc daudziem tiek atrautas stipendijas un lekciju prasības atlaidumi. Tā studenti ir piespiesti atrauties no studijām, jo eksistence tomēr ir pirmā vietā. Šis stāvoklis ir jāgroza. Pie pozitīvu rezultātu panākšanas visiem studentiem ir jānodrošina rokās no sienas līdz sienai. Tāpat nav pareizi, ka lekciju naudas nemaz neatlāž I. kursa stud. Nepareizi šeit ir pieiet pie nopietna jautājuma no „eksamenu“ viedokļa, bet gan pie lekciju naudas atlašanas galvenokārt ir jāvadās no studentu materiālā stāvokļa. Ir saprotams, ka I. k. studentam vēl nevar būt kautkādi eksameni.

Spilva (korp.). Universitāte ir domāta norm. zinātniskam darbam. Tagad ir pārejas laikmets un tāpēc mums nav jāpieņem pagaidu rakstura lēmumi. I. kursa studentam lekc. n. nevar atlaist visā pilnībā. Varbūt gan tikai sākot ar II semestri. Par to mana frakc. nāks ar kokretu priekšlikumu. Bet ar II sem. lekc. n. var atlaist tikai tādiem, kas kārtīgi studē. Par to ir jādabū no mācību spēkiem atsauksmes. Frakcija nevar piekrist arī lekciju laika grozīšanai.

Vitols (soc.) Spilva jau pietiekoši skaidri aprādīja universitātes politiku. Nav šeit nekādas „pārejošas parādības“ otrādi visi zina, ka arvien vairāk students ir spiests meklēt darbu, lai spētu dzīvot un studēt. Mēs varētu ļoti daudz kritizēt tagadējo izglītības politiku, kas milzīgos apmēros kultivē „vispārēju“ izglītību un nedod speciālās aroda zināšanas. Bet tagad pie tā neapstāšos. Uzsvērsu vienu — ir jādara viss, lai izglītību, arī universitātēs, darītu pieejamu visām aprindām.

Še jākaņo pret tagad uzsāktu nepareizo politiku — universitātes durvis atvērt šaurai grupai, tikai turīgiem vien.

Rapoports (soc.) Vajag atbalstīt iesniegumu par lekciju laika pārkārtošanu vēl sekoša svarīga iemesla dēļ, proti — lai sekmētu zinātniskā limeņa pacelšanu studentos, jo pārkārtojot lekciju laiku tās spēš apmeklēt un noklausīties nesalīdzināmi lielāks studentu skaits. Ievērojami pacelsies arī katra studenta nolikto eksamenu skaits.

Balsošanā pieņem Spilvas (korp.) iesniegumu, par lekc. n. I. kursa stud. tikai ar II. sēm. Noraida soc. iesniegumus. Pieņem iesniegumu — lekciju sarakstu grozīt iespējamās robežās.

Tālākais dienas kārtības punkts — Budžets. Debatēs pie tā jēm vārdu Briksšķis (soc.).

Budžeta lasīšana pa pantiem šajā sēdē nav iespējama, jo nav darbības pārskata par pag. gadu, tāpat arī revīzijas komisijas atsauksmes. Mūsu frakc. ir pret budžetu arī pēc būtības un pretim uz to, ka tas ir nododams atpakaļ prezidijam pārstrādāšanai. Nekādā ziņā nevaram atbalstīt tagadējo budžeta politiku, kas balstās uz novevām no stud. Pad., kuša tikai jēm, bet kad tai ir kas jādod, tad nav nekā. Visā budžetā gaiši izpaužas korporeļu reprezentēšanas tieksmas. Bet tā kā tas notiek uz visu rēķina, tad mums ir tiesība protestēt. Kas ir mūsu budžets, — sports, reprezentēšanās un ārlietu birojs! Iesniedz priekšlikumu — pie budž. ienākumu sastādīšanas vadīties no citiem pirmajiem.

Spilva (korp.). Budž. celt uz reālās dzīves apstākļiem. Nevar sastādīt kautkādu fiktīvu budžetu progresīstiem par prieku. Kad dzima st. padome, kad izstrādājas viņas statūti un darbība, pie stūres bija progresīsti. Viņi arī bija tie, kas norādīja un iesāka staigāt tagadējo ienākuma ceļu. Tadad šī frakcija ir absolūtā mazākumā un nu tā prasa „citūs“ ceļus!

Stud. Pad. ir nepieciešami pašai savi līdzekļi un tā nevar dzīvot no „nabagu dāvanām“ — Kult. fonda un c.

1926. jeb 27. g., kad bija jālūdz līdzekļi stipendijām no Kult. f., tad šis fonds mums karināja desu — cik dosit progresīstiem vietu komisijās, tik dabūsit līdzekļus! — Tas ir kauns. Tagad progresīsti atkal labprāt redzētu Stud. Padomes budžetu novestu pie šīs „desu politikas“!

Pārskatu par pag. gadu katrs varēja dabūt, ja vien vēlējas (Briksšķis — kāpēc tad viņu nevarēja piesūtīt mājā tāpat kā budž. projektu?)

Savā partijā un savos pasākumos sociālisti biedrus apliek ar drakoniskām nodevām un neviens nezina kur tās aiziet. Tur nodevu princips ir atļauts. Bet šeit — mēs esam „principā“ pret! Kur te ir konsekvence? — Jūs labprāt piekrtāt, ka nodoklis ir jēmams no citas šķīras par labu jūšejai. Bet ja vispārējās lietās labā prasa arī no jums, tad — spiež nost trūcīgo sociālistisko studentu! Bet ir atklāts noslēpums, ka šie sociālistiskie studenti ir tie, kas iejēmlabi algotas vietas un par pāris latu lielu nodokli — jums nav jākliedz!

Iesniedz priekšl. pāriet uz pantu lasījumu. Ar balsu vairākumu to pieņem. Plenārsēdi slēdza ap pl. 0.30, bet budžetu nevarēja piejēmt. Soc. frakcija, nespējot iespaidot budžetu „sociālistiskā virzienā“, iesāka abeltkciju. Pie katra panta visi soc. frakc. runātāji pēc kārtas nāk ar savām „deklarācijām“. Briksšķis atkārti savas jau sen zināmās runas par C. I. E. un S. E. L. L., par ārlietu biroju. Nāk ar visai nenopietni jēmamiem priekšlikumiem, tad ar savu lielo „sašutumu“ un t. t. Robežnieks cildina S. S. S. sportistus, klāsta savus rekordus un uzvaras. Deklarē S. S. S. akadēmiskās sekcijas stāvokli.

Pārējās frakcijas aukstasinīgi klusē. Tad soc. frakc. ar Briksšķi kā vadoni, uzsāk provocējošu uzbrukumū pārējām frakcijām, īpaši lielu „uzmanību“ piegriežot vienotnēm. Visi viņa „gājieni“ palika pilnīgi bez sekmēm — . . .

Kā vienīgais nopietni jēmamais un nosvērtais progresīstu runātājs, pag. sēdē, budžetu aps priežot, bija Rapoports. — Z—dis.

Paskaidrojums par izrunu, nozīmi, vietu

izlūdžos šādiem vārdiem: tībēt, tīdāt, tikt, tītāt, tīmināt, tīpāt, tīpenēt, trace, tracene(s), tracīgs, traida, traikš(k)it, traikīt, traipa, traipelis, traikšība, traikains, trakāds, trakškināt, trakotnis, trakene, traļļus sist, trambeles, tramēties, tramīkis, tramjš, tramšīnāt, trancināt, trante, trapa(s), trapē(s), trapināt, traskans, trasks, trass, (trasa miza), trašķis, trašķit, traucelīgs, traucis, trauds, trauklīgs (Veselis), dabūt trauku (tranku?)-d. sitienu, traukulīgs, traukulite(s), trausans, trausīgs, trauslīgs, traust(ies), traušāt(ies), traušināt(ies), trausi, trauts, trauvēt, trāps, (jeb trēps) laiks, trāpt(ies), trēdēt, treinis, treks, treksnis, trencēt, trenst, tresens, tresnis, trēdināt, trēkne, trēkulis, trēckelis, trida, trijoks, trika, trikaļa, trikatnīte, (ar ā?), trikmenis, trimēt, trimiņš, trimpelet, trimt, trinitava, triņāt, tripaks, tripalts, tripināt, trisiens, trizuļot, traipums, tracēt, traicēt, traicit, traikšēt, traukā, treipt, treknēt, trepalēt, trēpt, trēpēt, trinkt, trimdīt, trinēt, tēzna, tīga, tīlkans, tim(m)īgs, timot, tireņi, tirulis, tesnes, tilavas, tībungs, (lakstīgala) ticin ticina (Asp.) tīcināt, tīcīgs (Veselis), tīka jeb tīks, tīkatne jeb tīkotne, ērgļi tīkus mīlojās (Asp), tīlet(ies), tīmeklis, tīmerēt, tīmēt, tīmiņš, tīņa, tīraša, tīsele, tīsteklis, tīšot, tīteklis, tīterēt, tītīnāt, tītne, tītulis, tītot, tiecējs, tiecīgs, tieškēt, tīest, tieka, tiekt, tieļa, (s), tieļāt, tiele, tieieniēks, tieis, tieļoties, no tieinas, tieņus, tiepa, tiepe, tiepoņa, tieie, ties(i)nieks, tiesmeklis, tiesns, tiesnība, tītilbīis, tob(i)ņa (ar uo?), točmēr (ar uo?), tožīņa (ar uo?), toderi (ar uo?), tolmēt, toriņš (ar uo?), tīreklis, tīšāt, tīess, tīsls, tieđēties, tieļa, tiece, tīņaties.

Rīgā, Ģertrūdes ielā № 3.

J. Endzelīns.

Māksla.

Nacionālais teātris.

Kā katram cilvēkam, tā arī tautai piemīt īpašības, kas ir raksturīgas tikai viņai.

Viņas arī ir tās, kas veido attiecīgās tautas tradīcijas un uzspiež savu zīmogu viņas garīgai sejai, tādejādi veidojot tā saucamo nacionālo kultūru, nacionālo mākslu.

Ja arī vērtības ziņā to nevar stādīt blakus klasiskai mākslai, kas liekas mums visiem vienlīdz tuva un saprotama, taču viņā ir attiecīgās tautas dvēsele, kas bieži vien sniedz mums vairāk nekā vispār atzītās, tā sauktās universālās vērtības.

Šāds nacionālu īpatnību atspoguļotājs darbs ir arī J. Šapavska „Advokāts un rozes“.

Ja prasām pēc vērtībām, atziņām, tad tādu te nav, jo tā ir parastā dzīve, tikpat klusa, kā pussagruvušie klosteri mūri, bet viņi pāri vibrē saules un rožu glāsti, ietidami visu apkārtni salsi rezignējošā plivurī.

Te jo spilgti izceļas ekspanzīvā, bet reizē arī kautrā poļu dvēsele. Pārdzivojumi ir bezgala dziļi, bet tik izsmalcināti, ka ir tikko jaušami, un tikai nedaudz pusaprauti vārdi stāsta mums par tiem.

Selneroviča režija no vienas puses jāuzskata par izdevušos, jo tā ir tikpat kautra un apvaldīta, kā pats sižets Nacionālā teāzra skatuve tai ir pārāk nepiemērota, jo lielākā daļa vārdu skatītājam paliek nedzirdēta. No tēlotājiem sevišķi izcēlās Špilberģe un Briedītis.

Šaberts varēja būt mazāk robusts, bet Lagzdīņa kariķējums neharmonēja ar lugas garu.

Dailes teātris.

Viesture savai benefīcei izvēlējusies Skriba un Legnue komēdiju „Nekāro ar sievīti“.

Šī parastā franču komēdija, kur viss dibinās uz situācijām un sarežģījumiem un tikai tādi izcilus aktieri kā Viesture, Lācis un Veics spēj iedvest dzīvību šabloniskajiem tēliem.

Soreiz tas tiem pilnā mērā arī izdevās, iz sevišķi Viesturei un publika izrādei sekoja ar nedalītu interesi, kas beigās pārvērtās par skaļām un nerimstošām ovācijām.

Rūd. Prūsīis.

Pučīni operas „Turandotas” parādīšanās uz Nacionālās Operas skatuves ir ievērojamāks notikums kā „Džonija uzspēlēšana”. Pēdējā — ir kļuvusi par modes lietu, zināmā mērā „slāgers”, kas obligātoriski ir jāuzved tādās skatuvenās, kurās negrib palikt „vecmodīgas”.

Es nedomāju „Džoniju” sodīt, jo mūzikālā ziņā tai ir savs psiholoģisks atrisinājums, un sava laikmeta spilgtas iezīmes un tradīcijas. Bet piecēlot arī no visšaurākajā viedokļa „Džonijs” ir un paliek kinematogrāfisks efekts savā iekšējā mūzikālā saturā. Gluži tā domāt negribētos par „Turandotu”. Ja arī viņa ir rakstīta modernā gaumē, tad guži, loģiski saprotamā un emocionāli izjūtamā uztverē. Ja arī brīžam skarba liekas Pučīni melodija, tomēr tā dziļi laikmetiska un glabā sevī dievišķīgu dzirksti. Vai būtu bijis pareizāki, ja Pučīni savu melodiju būtu tālāk izsmalcinājis: nē — viņš saprata, ka pēc kāra cilvēku spēj apmierināt tikai asākās izjūtas, tādēļ gluži loģiski, lai cilvēce spētu ko laikmetisku saprast, ir jārakstā tā pati melodija, dvēselē plūstošā, bet tikai laikmetīgā saskaņojumā. Bez šaubām „Džonijs” ir interesants, bet ne skaists. Jo visur kur dominē ritms pār melosu, agrāk vai vēlāk, viss iet aizmirstības „Nirvanā”, „Džonijs” nav pirmā un pēdējā opera, kurā radusies zem kādas laikmeta dejas ritma iespaids; katram raksturīgākā laikmeta dejas ritmam, ir savas operas zem pirmo iespaids, bet tās visas ilgi nedzīvo. Ir arī attaisnojama publikas lielā interese pret „Džoniju” kā pret ko jaunu, bet neattaisnojama ir mazā interese pret „Turandotu”, jo šī pēdējā Pučīni opera ir tiešām viena no visvērtīgākām, ja ne pati visvērtīgākā, no pēckāra operām Vakar-Eiropā, jo īpatnējais kolorīts, asā un brīžam maigā harmonija, kā arī raksturīgās melodijas ir turpinājums Apolloniskajam mūzikas pavēdīnam cilvēcei.

Galveno lomu tēlotāji Berkinde un Jēkabsons savās partijās jūtas jau drošāki un spēlē noteiktāki. Sinagogas zēnu koris reti raksturīgs austrumu kolorīts un arī dziedājums labs. Režija tomēr vāja, it sevišķi vienkāršās tautas masās. Pati mūzika prasa šo pūli aktīvāku. Dekorācijas it sevišķi otrā cēlienā otrā aina krāšņās un atbilst operas teiksmainībai. Turpretī pirmā cēliena dekorācijas, ja arī interesantas, tad tomēr nepilnīgie apgaismojuma efekti piedod lēnu piegārsu. Gluži labāki masainie gaismas efekti izdevās otrā cēlienā pirmā aina.

Atzīmējams notikums latviešu izpildītājā mākslā ir Otto-Dreys Lista 12

etīdu koncerts. Katram vidējam pianistam, ja tas grib tehniskā progresēt virtuozitē, virtuozimūzikālā līnijā, nākas jau pašā sākumā sadurties ar Lista apzibinoši briljantām kadencēm, oktāvām, ar vienu vārdu sakot, milzīgu enerģijas patēriņu un reizā arī bagātas un dziļas satura interpretācijas grūtībām. Un ilgi applaudē tam, kas nospēlējis kādu no konsulācijām vai pat pašu 12. rapsodiju. Bet ir naivi iedomāties Listu šās formas sacerējums — Lists meklējams tur, kur tehniskais pārvēršas vienkāršībā un vienkāršība — grūti izpildāmā tehniskā; un reizā tehniskās grūtības pārvēršas dievišķīgā melodijā, dziļās sāpēs, kaislās ilgās, velnišķīgā dejā; kur tehnika nav vairs pašmērķis, bet līdzeklis sasniegt visspilgtāko un dziļāko iespaidu.

Pie tādiem „velnišķīgiem grūtumiem” skaitās pieminētās 12 etīdes — un pie laimīgiem māksliniekiem skaitās tas, kas var ar viņām visām 12 tikt skaidrībā ir tehniskā ir mūzikālā ziņā. Tādiem reti laimīgiem tad arī pieskaitāma Otto-Dreys kundze, kas ar lielu centību un nopietnību tehniskās grūtības pārvarējusi, un tās sakausējusi saturā vienā lielā raksturīgā skaņu gleznā. Ir jāpiezīmē, ka šo titanisko darbu var veikt tikai Busoni skolas staigātāji ar tādu apbrīnojamu izturību, smalkjūtību un tulkojumu.

Programmas pirmā daļa, izņemot „Mazepu”, ir vairāk tehniskas dabas darbi, bet pārējās etīdes, ne jau etīdes šaurākā nozīmē, bet tājāks turpinājums Šopēna etīdēm — tās nesis līdzīvu sev saturu. Un šo saturu brīnišķīgi skaidri izveidoja etīdēs „Vision”, „Wilde Jagd”, „F-moll”, „Harmonies du soir”, un sevišķi „Chasse-neige — (sniegs)”. Jaatziņē arī gūtās programmas ar isajiem paskaidrojumiem. Koncertantēi pāsniēdza daudz puķes.

Ieteicam apmeklēt koncertus: 8. III. Nac. Op. Cecilijas Hanzen vijoļkoncertu; māksliniece pazīstama ar savu silto un stilā ieturēto kompozīciju uztveri. 9. III. Māras b. Hendeļa ievērojamā oratorija „Pasaules radīšana”. Oratoriju skaita pie skaistākajām „garīgajām operām” pasaulē.

Sports.

„Universitātes Sports” — Latvijas meistars basketbolā. Izšķirošā cīņā 1. vietas dēļ Latvijas basketbola meistara nosaukuma izcīņā Universitātes sporta komanda uzvarēja pag. gada meistaru — Jaunekļu Kristīgo Savienību. Jau pirmā puslaikā US vienība — Jurciņš, Kalējs,

Delle, Podnieks un Raudziņš atzīmē pārliecinošu 23:10 punktu attiecību. Otrā puslaikā pretnieks pieliek visas pūles, lai atgūtu zaudēto, tomēr nolīdzināt 13 punktu lielo starpību tam neizdodas, un US atstāj laukumu kā uzvarētājs ar 33:24 punktiem. Ar šo uzvaru US ir noteikti pierādījis sevi par spēcīgāko basketbola vienību Latvijā.

US II. komanda (Trēģeris, Krisonis, Rāja, Tiltiņš, Kēsteris) „B” grupas sacensībās ieguvusi 3. vietu aiz LVKA un LSB komandām.

US bendi komanda uzvarējusi izšķirošā sacīkstē Kundziņsalas sporta biedrību ar 3:1 un līdz ar to ieguvusi „B” klases meistara nosaukumu.

Riekstiņš uzvar arī 30 kilometros. Latvijas meistarsacīkstē slēpošanā 30 km. distancē Ropažos 23. februārī kā pirmais mērķi sasniegda, tāpat kā nedēļu iepriekš 15 km., students Riekstiņš, veicot šo attālumu 2 st. 21 min. 59 sek. Kommilitonis Riekstiņš uzskatāms par labāko Latvijas slēpotāju, un viņam būtu doma iespēja piedalīties slēpošanas sacīkstēs ārzemēs, kur viņš spēcīgākā konkurencē varētu savas slēpotāja spējas papildināt. K. A.

Universitātes internās sacīkstēs slēpošanā notika 2. martā Ropažos pie nelabvēlīgiem laika apstākļiem — slēpotājus traucēja atkusnis un sniega trūkums.

25 km. distancē Norvēģijas sūtņa Vanaga dāvatā kausa izcīņā uzvarēja Riekstiņš — 2 st. 31 min. 40 sek. (pirmie 5 km. veikti 26 min.), 2. Dzenītis 2 st. 58 min. 40 sek. Sūtņa Vanaga dāvatā kausa izcīņā labākam studentam-medīķim 15 km. piedalījās tikai Upners.

10 km. junioriem uzvarēja Bērtulis 1 st. 10 min. 10 sek.; 2. Zālīte 1 st. 19 min.; 3. Tančers 1 st. 35 min., bet iesācēji tai pašā distancē izrādījās par labākiem — uzvarētājs Grūzītis veica distanci 1 st. 04 min. (pirmos 5 km. 29 min.), 2. Kaņepe 1 st. 08 min., 3. Reinis 1 st. 12 min.

3 km. dāmu sacensībā labākā izrādījās Ciekure — 49 min. 49 sek. 2. Ozole 1 st. 8 min.

Universitātes ziņas.

Arhitekturas fak. Komisijas pārbaudījumi notiks no 15. aprīļa līdz 15. maijam. Pārbaudījumu dienas un stundas izziņos vēlāk.

Tautsaimn. fak. Pārbaudījumi grāmatvedības teorijā š. g. 13. martā, plkst. 9-30. Baznīcas ielā 5, dz. 3.

Iepriekš jāpierakstās fak. kancleja no plkst. 15—17.

Filoz. un filol. fak. Prof. Dr. phil P. Zālīte eksaminēs filozofijas vēsture un filozofijas ievadā pirmdienās no plkst 1—3, 6. klausītava ar iepriekšēju pieteikšanos. Filozofijas vēsturē — līdz tālākam nosacījumam — pārbaudījumus noturēs visā filozofijas vēsturē vienā reizē par vec-, vidus- un jaunlaikiem.

Doc. Eglīte paziņo, ka jauna gr. praktiskos darbos augu slimībās sāks strādāt 17. martā, iepriekš jāpierakstās fitopatoloģijas kabinetā no 10—15 martam.

Pēdējā L. Universitātes padomes sedē pieņemti šādi noteikumi par studentu organizācijām pie L. U.:

1) Studenti, kas saskaņā ar L. U. satversmi grib nodibināt pie Universitātes biedrību vai pulciņus saimnieciskās pašpalīdzības kā arī zinātniskās kultūras pašdarbības nolūkos, vai vispār kādu Latv. Univ. studentu organizāciju, kas saista savu darbību ar Universitāti un grib reprezentēties kā Universitātes studentu organizācijas, iesniedz papriekš statūtus Latv. Universitātes rektoram reģistrācijai, līdz ar attiecīgo lūgumu un dibinātāju sarakstu.

2) Biedrības dibinātāju skaits nevar būt mazāks par 15 personām, pulciņu — par 5 personām. Dibinātāju sarakstā jāatzīmē arī matriculu numurs un fakultāte.

3) Statūtu oriģināls un lūgums jāparaksta mazākais pieciem dibinātāju izvēlētiem pilnvarniekiem, uzdodot savas adreses un matrikulas numuru. Statūtu oriģinālam jāpieliek klāt divi noraksti.

4) Statūtus sastādot, jāievēro pastāvošie valsts noteikumi par biedrībām un savienībām.

5) Iesniegtos statūtus skata cauri statūtu komisija, kurās priekšsēdis ir prorektors studentu lietās un locekļi — viens L. U. Padomes un viens Studentu Padomes pārstāvis. Studentu komisija pārbauda statūtus un iesniedz Universitātes Padomei savus atzinumus par statūtu pieņemšanu, grozīšanu vai noraidīšanu. L. U. Padomes apstiprinātos statūtus reģistrē L. U. sekretariātā un dibinātāju pārstāvjiem izsniedz 2 norakstus līdz ar attiecīgo atzīmi par apstiprināšanu.

(Turpmāk beigas.)

Atbild. redaktors: cand. oec. Prieks Hūns
Redaktors: „Studenta” koleģija.
Izdevējs:
L. U. studentu vienotņu „VIENKOPA”

Pastāvīgi krājumā par lētām cenām:

Kungu, dāmu un bērnu APAVI un GALOŠAS

Ceļa somas Sporta piederumi

Plašā izvēlē manufaktūra:

Dāmu kleitu un kostīmu drānas, kungu uzvalku un mēteļu drānas, linu audeklis, pus-audeklis, madepolams, nansuks u. c. Gatava kungu veļa, krūtis, apkakles, kakla saites, zeķes — dāmu un kungu. Lietus sargi. Audzāmie diedziņi. Gultas segas.

Vairumā Centralā Savienība „Konzums” Mazumā
Rīga, Dzirnavu ielā 68 un 87.

Rasetnes, origin. RICHTER un c. fabrik.

Logaritm. linejali sist. „RIETZ” u. „ELEKTRO”

Zīmēj. papīrs „SCHÖLLERSHAMMER”

un visi citi zīmēšanas piederumi
AUGSTSKOLAS AUDZĒKŅIEM — RABATS.

Holländer un Friedländer

DIB. 1903. G. Vaļņu ielā 31. DIB. 1903. G.

Studējošie!

Jūs iegūsiat savam augumam piemērotus uzvalkus nakošāl sezonai no leķš- un ārzemju audumiem, tieši no pirmās rokas pie drēb- K. Mieziš un K. Strēms, pirmklasīgs, cenas katram pietērtamas. Rīgas un Maskavas amt. meistari.
Rīgā, Karlines ielā 7. Tālr. 91100

P. Cīruļa veļas mazgātava

Rīgā, Karlines ielā № 5.

M. Grebzdēs DEJAS KURSI

Lielā Grēcīneku ielā 24.
Tālr. 2-1-2-8 6

Jaunā kursā
sāks: otrdien, 18. martā.

Atsevišķas stundas un grupas ikdienas katrā laikā.

Centrālpirts

atvērta:

Plektdienās
no plkst. 12 dienā līdz 10 v.

Sestdienās
no plkst. 10 rītā līdz 10 v.

Svētdienās
no plkst. 7 līdz 10 rītā

Marijas ielā № 98.
Trāmju № 4.

LASAIT UN IZPLATAIT
„STUDENTU”

Doma Muzejs

atvērta svētdienās
no plkst. 11—2.